

Děti vězněných rodičů jako sekundární oběti trestných činů a jejich podpora v praxi Mezinárodního vězeňského společenství

Žaneta Dvořáčková
Mezinárodní vězeňské společenství

Úvod

Uvěznění rodiče představuje závažnou životní událost, jejíž dopady dalece přesahují osobu odsouzeného a významně zasahují i jeho rodinu, zejména nezletilé děti. Děti vězněných rodičů jsou v odborné literatuře označovány jako sekundární oběti trestné činnosti, tedy osoby, které samy nebyly přímými účastníky protiprávního jednání, avšak nesou jeho významné psychické, sociální a emocionální důsledky (Murray & Farrington, 2008). Přestože se žádného provinění nedopustily, dopady uvěznění rodiče na jejich život bývají hluboké a dlouhodobé a zahrnují narušení pocitu bezpečí, ztrátu stability, emoční nejistotu, sociální stigma i zvýšené riziko psychosociálních obtíží (Hagan & Dinovitzer, 1999; Murray et al., 2012). Přes rostoucí množství mezinárodních i českých výzkumů zůstávají tyto děti často na okraji pozornosti trestní justice, sociálních služeb i veřejných politik.

Cílem tohoto článku je shrnout současné poznatky o dopadech uvěznění rodiče na psychosociální vývoj dítěte, se zvláštním důrazem na fenomén neuznané ztráty, sociální stigma a význam podpory kontaktu mezi dítětem a vězněným rodičem, a zároveň představit praxi Mezinárodního vězeňského společenství (MVS), které se touto problematikou dlouhodobě zabývá.

Text je strukturován do několika tematických částí. Nejprve se věnuje zkušenosti ztráty rodiče jako neuznaného traumatu, která často provází uvěznění rodiče. Následně shrnuje psychologické a vývojové dopady této situace v dlouhodobé perspektivě a věnuje se také fenoménu sociální stigmatizace, s níž se děti vězněných

rodičů často setkávají ve svém každodenním životě. Další část článku se zaměřuje na význam podpory kontaktu mezi dítětem a vězněným rodičem jako důležitého ochranného faktoru.

V navazující části je představena praxe Mezinárodního vězeňského společenství v podpoře a posilování vztahu dítěte a jeho vězněného rodiče, včetně konkrétních programů zaměřených na rodiny dotčené uvězněním. Článek dále popisuje podpůrné aktivity organizace pro děti a jejich rodiny, které reagují na psychosociální potřeby této skupiny, a věnuje se také podpoře pečujících osob, jež v období uvěznění rodiče přebírají každodenní péči o dítě. Závěrečná část shrnuje hlavní poznatky a zdůrazňuje význam systematické podpory dětí vězněných rodičů v praxi sociálních služeb i veřejných politik.

Ztráta rodiče jako neuznané trauma

Jedním z nejzávažnějších dopadů uvěznění rodiče je náhlé přerušení každodenního kontaktu. Rodič představuje pro dítě klíčový zdroj bezpečí, regulace emocí a identity a jeho náhlá nepřítomnost narušuje pocit stability a kontinuity (Arditti, 2012).

Odloučení často probíhá bez srozumitelného vysvětlení a spolu se změnami v péči i nejistotou ohledně budoucnosti výrazně zvyšuje míru stresu a pocit ohrožení (Navrátilová & Navrátil, 2023). Ztráta rodiče je navíc často provázena dalšími zásadními změnami, jako je změna bydliště nebo školy, což vede ke kumulaci stresových faktorů (Murray et al., 2012).

Uvěznění rodiče může být dítětem prožíváno jako neuznaná ztráta, podobná úmrtí nebo rozvodu, avšak bez společenské legitimace smutku a podpory okolí (Boss, 2006). Český výzkum popisuje, že děti často skrývají svou situaci z obavy před stigmatizací, čímž se dále prohlubuje jejich izolace (Navrátilová & Navrátil, 2023).

Psychologické a vývojové dopady v dlouhodobé perspektivě

Dlouhodobý stres spojený s uvězněním rodiče se u dětí promítá do mnoha oblastí jejich psychického prožívání i chování. Mezinárodní dlouhodobé výzkumy opakovaně ukazují zvýšený výskyt úzkostí, depresivních projevů, poruch chování, potíží se

seberegulací a školních obtížích (Murray & Farrington, 2008; Murray et al., 2012). Tyto potíže nelze vnímat izolovaně – jsou součástí širšího procesu, v němž se dítě snaží vyrovnat s dlouhodobou nejistotou, ztrátou a změnami v rodinném fungování.

Z pohledu vývojové psychologie hrají zásadní roli rané vztahové zkušenosti. V prvních letech života je stabilní a bezpečná citová vazba klíčová pro zdravý rozvoj emocí, myšlení i sociálních dovedností (Bowlby, 1988). Náhlé odloučení od rodiče může tuto vazbu narušit, zejména pokud dítěti není situace srozumitelně vysvětlena a není provázena dostatečnou podporou. U některých dětí se následně objevuje zvýšená úzkost, potíže s důvěrou k druhým lidem nebo emoční uzavřenost a stažení se do sebe.

V předškolním a mladším školním věku se tyto obtíže často projevují změnami v chování, vývojovými regresy, poruchami spánku či tělesnými obtížemi bez jasné zdravotní příčiny. Děti mohou mít potíže se soustředěním, adaptací na školu i navazováním vztahů s vrstevníky. Český výzkum ukazuje, že právě oblast školního fungování a vrstevnických vztahů patří mezi nejvíce ohrožené oblasti kvality života těchto dětí (Navrátilová & Navrátil, 2023). Škola se přitom může stát buď důležitým zdrojem podpory a stability, nebo naopak místem dalšího zraňování a stigmatizace.

V období dospívání se psychosociální dopady často promítají do hledání vlastní identity, vztahu k autoritám a zvýšené míry rizikového chování. Může se objevit experimentování s návykovými látkami, porušování pravidel či předčasné ukončení školní docházky (Jones & Wainaina-Wozna, 2013). U části dospívajících se zároveň objevuje ambivalentní vztah k uvězněnému rodiči – oscilující mezi idealizací, loajalitou a hněvem. Tyto vnitřní rozpory mohou ztěžovat proces osamostatňování i formování vlastní identity.

Česká empirická data doplňují zahraniční poznatky o konkrétní každodenní zkušenosti dětí. Kvantitativní část výzkumu ukazuje sníženou spokojenost v oblasti přátelství, volnočasových aktivit, pocitu bezpečí i celkové psychické pohody. Kvalitativní data z rozhovorů pak popisují dlouhodobý pocit napětí, nejistoty, obavy o budoucnost a přetrvávající emoční zátěž (Navrátilová & Navrátil, 2023). Tyto faktory se mohou postupně kumulovat a ovlivňovat vzdělávací dráhu dítěte. Dopady se

mohou promítat i do budoucího pracovního uplatnění a schopnosti vytvářet stabilní vztahy v dospělosti.

Je důležité zdůraznit, že osud dětí vězněných rodičů není předem daný. Každé dítě reaguje na situaci jinak a mnohé z nich dokážou i náročné okolnosti adaptivně zvládat, pokud mají kolem sebe dostatečnou podporu. Velkou roli hraje stabilní a laskavá pečující osoba, dostupná sociální opora, otevřená a citlivá komunikace o situaci rodiče i možnost udržovat bezpečný kontakt s uvězněným rodičem (Herrerros-Fraile et al., 2023; Navrátilová & Navrátil, 2023). Právě posilování těchto ochranných faktorů je klíčem k prevenci obtíží a k účinné pomoci dětem i jejich rodinám.

Sociální stigma

Sociální stigma spojené s trestnou činností rodiče patří k nejsilnějším faktorům sekundární viktimizace dítěte (Condry, 2007). Děti se často setkávají s předsudky, stereotypy a podezřívavostí okolí, které ovlivňují jejich každodenní vztahy a kontakty. Strach z odmítnutí, posměchu nebo nepochopení vede mnoho dětí k tomu, že svou rodinnou situaci raději skrývají, omezují sociální kontakty a vnitřně prožívají pocity studu a osamění.

Stigmatizace se výrazně promítá zejména do školního prostředí, kde děti tráví velkou část svého času. Pokud pedagogové nemají dostatek informací o specifických potřebách těchto dětí, může docházet k nepochopení jejich chování, k přeceňování kázeňských problémů nebo naopak k přehlížení signálů psychické zátěže. Český výzkum potvrzuje, že děti školu často vnímají rozporuplně – může být místem podpory a bezpečí, ale také prostředím, kde zažívají další zraňující situace (Navrátilová & Navrátil, 2023).

Další zátěž mohou představovat necitlivé způsoby komunikace o uvěznění rodiče, nedostatečné respektování soukromí dítěte nebo překážky v udržování kontaktu s rodičem. Tyto zkušenosti mohou posilovat pocity bezmoci a ohrožení a postupně oslabovat důvěru dítěte v autority i instituce, což může mít dlouhodobý dopad na jeho sociální fungování.

Sociální izolace a institucionální rizika se navíc často propojují s dalšími znevýhodňujícími faktory, jako je ekonomická nestabilita rodiny, omezený přístup k volnočasovým aktivitám nebo zhoršené bytové podmínky. V souhrnu mohou tyto okolnosti postupně zužovat životní možnosti dítěte a přispívat k jeho dlouhodobému sociálnímu znevýhodnění.

Význam podpory kontaktu dítě–rodič

Kvalitní, bezpečný a věku přiměřený kontakt dítěte s vězněným rodičem je v odborné literatuře dlouhodobě považován za jeden z nejsilnějších ochranných faktorů v kontextu uvěznění rodiče (Murray & Farrington, 2008; Poehlmann-Tynan et al., 2017). Udržování kontaktu podporuje kontinuitu rodinných vztahů, snižuje úzkost a fantazijní obavy o rodiče a přispívá k emoční stabilitě dítěte. Zároveň posiluje rodičovskou odpovědnost a motivaci ke změně, což má pozitivní dopady i z hlediska prevence recidivy (Bales & Mears, 2008).

Mezinárodní výzkumy ukazují, že děti s pravidelným a kvalitním kontaktem s rodičem vykazují nižší míru internalizovaných obtíží a lepší adaptační schopnosti než děti, jejichž kontakt je přerušen nebo chaotický (Poehlmann-Tynan et al., 2017; Shlafer et al., 2015). Podobné závěry přinášejí i česká empirická data, která potvrzují, že možnost udržovat vztah s rodičem významně ovlivňuje, jak dítě situaci zvládá a jaké budou dlouhodobé dopady uvěznění rodiče na jeho vývoj. Pokud byl vztah před uvězněním funkční, jeho náhlé přerušování představuje výrazné riziko pro další vývoj dítěte (Navrátilová & Navrátil, 2023).

Rozhodující přitom není pouze četnost kontaktu, ale především jeho kvalita, forma a prostředí, v němž probíhá. Výzkumy i praxe ukazují, že děti různého věku mají odlišné potřeby: menší děti potřebují zejména fyzickou blízkost a možnost přirozeného kontaktu, zatímco starší děti větší míru autonomie, soukromí a respektu. Negativní vnímání prostředí věznice, přísná bezpečnostní opatření nebo nedostatečná příprava dítěte mohou oslabovat pozitivní efekt kontaktu a v některých případech přispívat k traumatizaci (Shlafer et al., 2015; Navrátilová & Navrátil, 2023).

V praxi však bývá možnost kontaktu výrazně limitována samotným nastavením výkonu trestu. Zákonný kontakt prostřednictvím návštěv ve věznici je často kapacitně, časově i organizačně omezený a pro děti bývá zatížen náročnými bezpečnostními kontrolami a neosobním prostředím. Setkání jen obtížně umožňují přirozenou komunikaci, sdílení emocí a posilování citové vazby. Další formy kontaktu, jako je dopisování nebo telefonování, jsou rovněž limitovány – vyžadují finanční prostředky a podléhají režimovým pravidlům zařízení. Pro menší děti je písemná komunikace často málo srozumitelná a telefonický kontakt neposkytuje dostatečný pocit blízkosti. Online komunikace je dostupná pouze v omezeném rozsahu a pro některé děti bývá náročné rodiče vidět bez možnosti fyzického kontaktu. Tato omezení mohou vést k oslabení vztahové kontinuity, prohlubování pocitu odloučení a nejistoty dítěte a snižovat možnosti rodiče aktivně se podílet na životě dítěte.

Praxe Mezinárodního vězeňského společenství: podpora a posilování vztahu dítěte a jeho vězněného rodiče

Den s dítětem je projekt, který umožňuje dětem s uvězněným rodičem prožít společný čas v bezpečném, respektujícím a podpůrném prostředí. Cílem projektu je posilovat rodinné vazby, podporovat zdravý vztah mezi dítětem a rodičem a zmírňovat negativní dopady odloučení způsobené výkonem trestu. Setkání probíhá ve věznici formou dne plného her, tvořivých aktivit a společných zážitků. Program je připravován tak, aby podporoval přirozenou komunikaci, radost ze společně stráveného času a vytváření pozitivních vzpomínek, které mohou dítěti pomáhat zvládat dlouhodobé odloučení. Důraz je kladen na bezpečí dítěte, respekt k jeho emocím a citlivý přístup ke specifické situaci rodiny.

Projekt přináší prospěch nejen dětem, které získávají pocit přijetí, jistoty a kontinuity vztahu s rodičem, ale také rodičům, u nichž posiluje motivaci k odpovědnému rodičovství, osobní změně a reintegraci po návratu na svobodu. Program zároveň podporuje pozitivní atmosféru ve věznici a posiluje spolupráci mezi odbornými pracovníky, dobrovolníky a rodinami.

Den s dítětem byl poprvé realizován v roce 2017, od té doby probíhá každoročně. V roce 2025 byl realizován v pěti věznicích pro 78 odsouzených rodičů a 131 dětí.

Z evaluací odsouzených rodičů vybíráme pár ukázek:

- Chtěl jsem udělat své dceři radost a ukázat jí, že má také úplnou rodinu. Opravdu jsem nečekal, že to bude tak super. Největší radost jí udělalo myslím to, že jsme byli spolu. To, že jsme si spolu hráli.
- Moc jsme si odpoledne společně užili, kluci mě nenechali ani na chvíli vydechnout. Ještě jednou za své děti moc děkuji, nejenom, že tyto akce pomáhají rodičům ve VT oživit a udržet vztah s dětmi a rodinou, ale třeba v mém případě spojovat, udržovat a rozvíjet vztah mezi odděleně žijícími bratry.
- S partnerem jsem se neviděla skoro tři roky. Máme spolu tři děti a tomu nejmladšímu je dva a půl roku a ten ho dneska viděl úplně poprvé. Ze setkání jsem nadšená. Na návštěvy nejezdíme. Žijeme v Ostravě, je to daleko, s dětmi bych se cestovat bála a ani nemáme na cestu peníze (MVS uhradilo náklady na cestu na návštěvu).

Pro zřetelnější vystižení pozitivních dopadů zde nabízíme i pár příkladů z evaluací pracovníků věznic:

- Nadstandardní akce, viditelně stmelující rodičovské pouto (mnohdy i rodinné). Přála bych našim klientům více takovýchto projektů, aby mohli trávit intenzivně i ve VTOS čas se svými dětmi.
- Jeden z otců měl tendenci navazovat kontakt s jinou ženou, toto jsme se mu snažili rozmlouvat. Přesto byl na akci zařazen. Po akci sdělil, že byl hloupý, že to bylo z nudy a je rád, že toto ukončil, protože by o rodinu nerad přišel. Byly to pro něj krásné chvíle, které mohl s partnerkou a dětmi strávit.

Projekt Den za zdí realizovaný od roku 2025 se svým cílem i obsahem podobá projektu Den s dítětem, ale liší se tím, že setkání probíhá mimo prostory věznice. Odpadá zde nutnost bezpečnostních vstupních kontrol a civilní prostředí působí na děti i odsouzené rodiče uvolněněji. Díky tomu vzniká přirozenější a otevřenější atmosféra, která se více blíží běžnému životu na svobodě. Pro samotné odsouzené má toto setkání významný dopad – posiluje jejich motivaci pracovat na sobě, převzít odpovědnost a směřovat k návratu do rodinného života.

Z evaluací odsouzených rodičů jsme opět vybrali pár výpovědí:

- Neskutečně jsem se těšila, že dítě uvidí tatínka i jinak než za stolem s nedostatkem fyzického kontaktu.
- Lucinka se ke mně rozběhla, vyskočila na mě a já jsem ji objal a těšil se z nádherného okamžiku, tekly mi slzy štěstí. Celou dobu jsme se od sebe nepohli. Hráli jsme si, házeli si míčem, diskem, smáli jsme se. Čas ubíhal jako nikdy, kéž bych mohl říci, že se čas zastavil. Naopak zrychlil se. Nevadí. Bylo to úžasné. Lucinka byla šťastná, nepohla se ode mě ani na krok. Donesla mi ukázat nové hračky, vykládala si se mnou, smáli jsme se. Nikdy na to nezapomenu.

Podpůrné aktivity Mezinárodního vězeňského společenství pro děti a rodiny

Podpora kontaktu mezi dítětem a uvězněným rodičem představuje důležitý pilíř práce s rodinami, avšak sama o sobě není dostačující. Dlouhodobá psychosociální zátěž, které jsou tyto rodiny vystaveny, vyžaduje komplexní a kontinuální podporu zaměřenou nejen na vztahovou rovinu, ale také na emoční potřeby dítěte, jeho sociální začlenění a stabilitu rodinného prostředí (Arditti, 2012; Poehlmann-Tynan et al., 2017).

Jednou z klíčových oblastí podpory dětí jsou pravidelné volnočasové aktivity jako *Andělský klub* (věk 6–12) realizovaný od roku 2020 a *Dream Academy* (věk 13–18) realizovaná od roku 2022. Tyto programy vytvářejí bezpečný prostor, v němž mohou děti sdílet své prožívání, normalizovat emoce a rozvíjet strategie zvládnutí zátěže. Skupinová forma práce zároveň umožňuje posilovat pocit sounáležitosti a snižovat

sociální izolaci, která je pro tuto skupinu dětí typická (Condry, 2007). Význam vrstevnických vztahů pro psychickou pohodu dítěte potvrzují i česká data, která ukazují, že právě oblast přátelství patří mezi nejvíce ohrožené dimenze well-beingu u dětí vězněných rodičů (Navrátilová & Navrátil, 2023).

Programy MVS využívají zážitkové a tvořivé metody – práci s příběhem, výtvarné techniky, dramatizaci nebo strukturované hry zaměřené na emoce a vztahy. Tyto nástroje umožňují dětem bezpečně zpracovávat témata ztráty, nejistoty, loajality i naděje a postupně rozvíjet schopnost pojmenovávat emoce, regulovat napětí a navazovat zdravější vztahy.

Z evaluačních rozhovorů s dětmi zaznívala i tato důležitá slova:

- Můžu tady říkat i věci, který nemůžu říct ve škole, protože to nikdo nechápe...tady mě vždycky někdo vyslechne.
- Díky klubíku jsem se naučila s kamarádkami mluvit na rovinu, říkat pravdu, i když to je nepříjemné.
- Mně to pomohlo. Měla jsem doučování. Slavíme tady narozeniny. Jezdíme na tábory. Máme se tady rádi.
- Mám tady hodně kamarádů, kteří mi pomáhají a rozveselují mě.

Vedle pravidelných skupinových aktivit poskytuje MVS individuální podporu dětem a rodinám v akutní či dlouhodobé zátěži. Individuální práce umožňuje citlivě reagovat na specifické potřeby dítěte, například při projevech úzkosti, poruch chování, školních obtížích nebo při náročných rodinných změnách. V případě potřeby MVS zprostředkovává spolupráci s dalšími odbornými službami, čímž přispívá ke koordinovanému řešení situace dítěte a k prevenci eskalace obtíží.

V letním období MVS pořádá pobytové tábory – Andělské kempy. Andělské kempy představují specializované pobytové programy pro děti s uvězněným rodičem, které se zaměřují na podporu jejich psychosociální pohody, posilování resilience a prevenci sociálního vyloučení. Andělské kempy probíhají od roku 2017 a reagují na specifické potřeby dětí. Významným prvkem je vysoký počet vyškolených vedoucích, který umožňuje individuální přístup k dětem, realizaci osobních rozhovorů a včasnou

reakci na jejich individuální potřeby. Díky tomu je vytvářeno bezpečné a podpůrné klima, jež podporuje otevřenou komunikaci, budování důvěry a zdravých vztahů s vrstevníky. Vedle strukturovaných volnočasových aktivit a prvků zážitkové pedagogiky je kladen důraz na citlivou práci s emocemi dětí.

V roce 2025 se Andělských kempů zúčastnilo celkem 88 dětí, což potvrzuje dlouhodobou relevanci a význam těchto programů v systému podpory ohrožených dětí.

V evaluačních rozhovorech s dětmi dále zaznělo:

- Kdybych mohla něco změnit, tak aby kemp mohl trvat třeba rok, a ne jenom týden.
- Kamarádi na kempu mě berou, jaký jsem.
- Cítím se tu bezpečně a když jsme si povídali, tak jsem taky říkala nějaké osobní věci.
- Já jsem byla na různých táborech, nikde jsem nebrečela, že nechci domů, jenom tady. Protože tenhle tábor je nejlepší.
- Dalo mi to do života, že se nemám vzdávat, když něco chci. Třeba při fotbale nebo na výletě.
- Tenhle kemp mi dal, že jsem si odsud vzal příklad, jak se chovat.

Podpora pečujících osob

Zásadní roli v adaptaci dítěte hrají osoby, které po uvěznění rodiče přebírají každodenní péči. Tyto osoby se často nacházejí ve vysoké psychosociální zátěži a mohou mít omezený přístup k odborné podpoře. Výzkumy potvrzují, že emoční dostupnost a stabilita pečující osoby patří mezi nejvýznamnější ochranné faktory pro dítě (Poehlmann-Tynan et al., 2017). Ukázaly to i české studie, podle kterých kvalita péče výrazně ovlivňuje míru odolnosti dítěte (Navrátilová & Navrátil, 2023).

MVS proto od svého vzniku poskytuje poradenství zaměřené na komunikaci s dítětem o uvěznění rodiče, zvládání náročných emocí, nastavování hranic a posilování stability rodinného prostředí formou individuálního mentoringu nebo prostřednictvím setkávání svépomocných skupin pečujících osob o děti.

Z evaluací pečujících osob vybíráme tyto:

- Začala jsem chodit pro pocit sdílení tíživé životní situace, kvůli pocitu bezpečí a přijetí. Někdo se zajímal o to, jak se cítím, jak mně a mému dítěti může ulehčit a jak mi pomoci.
- Pomáhá mi to získat jiný pohled na věci. Nejsem na to vše tak sám.
- Pomáháte nám. Kontakt s mentorem mi pomáhá.
- Můžu tu mluvit o dětech, o starostech. Jsou tu lidé se stejnými problémy.

Vedle přímé práce s rodinami se MVS zapojuje do odborných pracovních skupin, tvorby metodických doporučení a spolupráce s veřejnou správou. Praktické zkušenosti z terénu slouží jako podklad pro návrhy systémových změn a posilování meziresortní spolupráce.

V roce 2021 MVS přeložilo Doporučení Rady Evropy k dětem uvězněných rodičů (Recommendation CM/Rec(2018)5) a uspořádalo webinář Teorie a praxe uplatňování práv dětí vězněných rodičů. Tento webinář se stal impulzem pro vznik Pracovní skupiny k dětem uvězněných rodičů při Úřadu vlády, již je MVS členem. Výsledkem činnosti této pracovní skupiny jsou *Strategická doporučení pro práci s dětmi uvězněných rodičů a jejich rodiči v ČR*, která byla schválena Radou vlády pro lidská práva v roce 2025 (Zmocněnkyně vlády pro lidská práva & Pracovní skupina k dětem uvězněných rodičů, 2025). Dokument shrnuje klíčová systémová opatření na ochranu práv dětí s uvězněným rodičem a slouží jako vodítko pro státní správu i odbornou veřejnost.

Závěr

Děti vězněných rodičů představují jednu z nejvíce přehlížených skupin sekundárních obětí trestné činnosti. Přestože samy nenesou žádnou vinu, dopady uvěznění rodiče výrazně zasahují jejich emoční prožívání, vztahy, vzdělávací dráhu i dlouhodobé životní perspektivy. Zkušenost náhlé ztráty, dlouhodobé nejistoty, sociální stigmatizace a omezeného kontaktu s rodičem vytváří kumulativní zátěž, která může bez adekvátní podpory negativně ovlivňovat vývoj dítěte.

Zároveň však výzkumy i praxe jednoznačně ukazují, že osud těchto dětí není předem daný. Přítomnost stabilní pečující osoby, dostupná sociální podpora, citlivá komunikace o situaci rodiče a možnost udržovat bezpečný a kvalitní kontakt s uvězněným rodičem významně posilují odolnost dítěte a snižují riziko dlouhodobých negativních dopadů. Klíčovou roli zde hrají také školy, odborné služby i komunitní prostředí, které mohou buď přispět k pocitu bezpečí a přijetí, nebo naopak prohlubovat stigmatizaci a izolaci.

Praxe MVS ukazuje, že cílená a dlouhodobá podpora rodin má reálný dopad na kvalitu života dětí i na posilování rodičovských kompetencí. Programy zaměřené na podporu vztahu dítě–rodič, volnočasové aktivity pro děti, individuální práce s rodinami i podpora pečujících osob vytvářejí komplexní rámec pomoci, který reaguje na skutečné potřeby dětí v jejich každodenním životě. MVS chce pokračovat ve všech stávajících projektech pro děti a rodiny s důrazem na mentorství a individuální doprovázení dětí v rizikovém období dospívání. Dále plánuje projekt, který se zaměří na proměnu atmosféry průběhu běžných návštěv dětí ve věznicích tak, aby pro ně byly co nejméně stresující, a naopak se staly bezpečným a pozitivním prostorem pro setkání s rodičem. Jeho cílem je zmírnit negativní dopady vězeňského prostředí, posílit rodinné vazby a umožnit, aby i za mřížemi mohly vznikat okamžiky blízkosti, důvěry a naděje.

Ochrana práv a potřeb dětí vězněných rodičů však není pouze úkolem neziskových organizací. Vyžaduje mezioborovou spolupráci justice, školství, sociálních služeb, zdravotnictví i veřejné správy a systematickou snahu o snižování stigmatizace a posilování citlivých přístupů k této skupině dětí. Investice do podpory těchto dětí není pouze prevencí budoucích sociálních a zdravotních rizik, ale především vyjádřením společenské odpovědnosti a respektu k právům dítěte.

ŽANETA DVOŘÁČKOVÁ je speciální pedagožka a zástupkyně ředitelky Mezinárodního vězeňského společenství, kde odpovídá zejména za projekty zaměřené na podporu rodin a dětí dotčených uvězněním blízké osoby. Problematice dopadů rodičovského uvěznění na děti a rodinné vztahy se věnuje více než 13 let.

Literatura

- Arditti, J. A. (2012). Child trauma within the context of parental incarceration. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 5(3), 279–293.
- Bales, W. D., & Mears, D. P. (2008). Inmate social ties and the transition to society: Does visitation reduce recidivism? *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 45(3), 287–321.
- Boss, P. (2006). *Loss, trauma, and resilience: Therapeutic work with ambiguous loss*. New York: W. W. Norton & Company.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.
- Condry, R. (2007). *Families shamed: The consequences of crime for relatives of serious offenders*. Cullompton: Willan.
- Hagan, J., & Dinovitzer, R. (1999). Collateral consequences of imprisonment for children, communities, and prisoners. In: M. Tonry, J. Petersilia (Eds.), *Crime and justice: A review of research* (pp. 121–162). Chicago: University of Chicago Press.
- Herreros-Fraile, A., Carcedo, R. J., Viedma, A., Ramos-Barbero, V., Fernández-Rouco, N., Gomiz-Pascual, P., & del Val, C. (2023). Parental incarceration, development, and well-being: A developmental systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(4), 3143, 1–44.
- Jones, A. E., & Wainaina-Wozna, A. E. (Eds.). (2013). *Children of prisoners: Interventions and mitigations to strengthen mental health*. Huddersfield: University of Huddersfield Press.
- Murray, J., & Farrington, D. P. (2008). The effects of parental imprisonment on children. In: M. Tonry (Ed.), *Crime and justice: A review of research* (pp. 133–206). Chicago: University of Chicago Press.
- Murray, J., Farrington, D. P., Sekol, I., & Olsen, R. F. (2012). *Systematic review of the effects of parental imprisonment on child antisocial behavior and mental health, 1960–2008*. Inter-university Consortium for Political and Social Research. <https://doi.org/10.3886/ICPSR31704.v1>.

Navrátilová, J., & Navrátil, P. (Eds.). (2023). *Rodičovství za mřížemi: Dopady věznění rodiče na dítě*. Praha: Karolinum.

Poehlmann-Tynan, J., Burnson, C., Runion, H., & Weymouth, L. A. (2017). Attachment in young children with incarcerated fathers. *Development and Psychopathology*, 29(2), 389–404.

Shlafer, R. J., Loper, A. B., & Schillmoeller, L. (2015). Introduction and literature review: Is parent–child contact during parental incarceration beneficial? In: J. Poehlmann-Tynan (Ed.), *Children's contact with incarcerated parents: Implications for policy and intervention* (pp. 1–21). Cham: Springer.

Zmocněnkyně vlády pro lidská práva, & Pracovní skupina k dětem uvězněných rodičů. (2025). *Děti uvězněných rodičů – Strategická doporučení pro práci s dětmi uvězněných rodičů a jejich rodiči v ČR*. Praha: Úřad Vlády ČR. Dostupné na: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rlp/cinnost-rady/zasedani-rady/Deti-uveznenych-rodicu-_Strategicka-doporuceni-pro-praci-s-detmi-uveznenych-rodicu-a-jejich-rodici-v-CR.pdf.